

Възходът на българския дух

“Под игото” е роман, в който са изобразени бита и народопсихологията на българина преди Априлското въстание. Най-голям акцент е поставен на промяната на наордното мислене по време на подготовката за въстанието, на пробуждането и разпалването на революционния дух.

Основна тема в романа е “пиянството” на народа, опиянението от революционния дух на епохата, възраждането на свободния, борбен дух на българина. Народната психология претърпява метаморфоза, идеята за свободна България завладява душите и мислите на българите и те са готови да се противопоставят на многовековния си враг. В лицето на Чорбаджи Марко може най-ясно да се види преходът от примирения поробен българин до отдаващия се на революционната идея. Той в най-голяма степен разкрива истинските ценности на времето си, оценява ситуацията, в която е поставен българския народ и се отдава на идеалите на своето време.

Пространството в романа е свързано с възрожденските ценности – с духовното израстване на българина по това време – българското училище, църквата като символ на спасението, манастира, балканската природа като символ на героизмът. Времето, което обхваща романа е кратко-1 година, но тази година е показателна за българския народ, това е времето точно по време на подготовката за априлското въстание и самото въстание. През този период българина извървява най-дългия път в своята идеология, преодолява страха да се изправи срещу поробителя и започва да се готви за борба за собствената си свобода.

Първа глава “Гост” и четвърта глава “Пак у Маркови” представят героят, емблематичен за своята епоха и неговия начин на живот. В семейната атмосфера цари спокойствие, патриархален ред. Разкрити са любовта към българското, към науката, към новото от страна на типичното българско семейство. Но е показан и страха от поробителя, начинът, по който реагират българите при вида на турските началници?????. Изведнж патриотично настроения българин се превръща в потиснат и покорен роб.

Мотива за новото светоусещане на българина се засилва в главата “Представлението”. Пред турския бей, началника на поробения народ в Бяла Черква, всички заедно запяват

бунтовнически песни, т.е. революционната идея се огласява, започва масовия преход към духовно освободения народ.

Възходът на българския народ се изразява най-вече с метафорите 'пиянство' и 'лудост'. Пиянството е символ на опиянението от революционното дело, масовото отдаване на народа на подготовката за априлското въстание и лудостта в смисъл на храбростта, необмислената дързост, прибързаните действия на поколението, подготвящо се за борба. Целият народ е мобилизиран, всеки помага както може на общото дело.

В името на святата идея са преобърнати смислите на греха и кражбата, на убийството, те са вече свещени, когато са в името на идеала, посветени на свободата на България, трансформирани са всички патриархални и християнски ценности – шпионинът става светец, блудницата – праведница.

Най-силно идеята за опиянението от революцията се изобразява чрез образа на чорбаджи Марко. Той е сюрпризиран от ситуациите, в които попада – семейството му е потънало в приготовленията за въстанието му, наблюдава как турчин се подчинява на българин. В началото Марко се съмнява – "Кой знае, кой знае" и последователно той заповяда да вярва във реалната възможност за една успешна революция.

В главата "Около един труп" символично чорбаджи Марко преминава от пространството на привидното спокойствие, от глухата улица, в пространството на революционната идея, на неспокойствието, трескавото приготовление за борба. Символичен е надписът на черешовият топ на въстанниците: "Турция ще падне, 1876", това е като предсказание за победа и внасят увереност в душата на чорбаджи Марко. Виждайки децата със знаме в ръка изрича думите "та то всичкото полудяло-от старци до бозайници". Разбирайки за участието на семейството си в Българското дело, се забелязва задоволството му от това, че е отгледал истински българи и те не странят от всенародния идеал. Тогава той изрича и своята нова молитва, това е молитва пред Бога за вече най-свещеното – за България и за бъдещата ѝ свобода. С думите "Лудите, лудите, те да са живи", той като че ли благославя въстанието, изразява своето еднозначно одобрение, своята радост и своето възхищение от силата на българския народ. Чорбаджи Марко вече е извървял своята метаморфоза, той вече вярва в делото на българите, и е свързан с него, отдава му се.

Поанта и кулминация на романа се явява главата "Пиянството на един народ". В нея Вазов чрез гласа на лирическият говорител изразява оценката си за подема на българския народ, за единството на народа в това му начинание, изразява гордостта от прехода на поробените българин към онзи със свободен дух.

"Кой знае? Лудите ако направят, лудите ще направят нещо". И "полуделият" български народ тръгва по пътя на борбата, по пътя страшен, но желан от няколко века. Българският народ превъзмогва страха си и покорството си и се отдава на делото за истински ценното в епохата на Възраждането – борбата за свобода на родината.